



Helsingin kaupunki
Kaupunkiympäristön toimiala

Lumen käsittelyn periaatteet

29.10.2019

Sisällys

1	Johdanto	4
2	Tavoitteet	5
3	Lumen käsittelyverkosto.....	5
	3.1 Nykyinen lumen käsittelyverkosto.....	5
	3.2 Lumen käsittelyverkoston kehittäminen	7
	3.3 Lumen käsittelyn kehittäminen	9
4	Lumen käsittelyn periaatteet	10
	4.1 Kokonaisvastuuhoito	10
	4.2 Katujen ylläpitoluokitukset ja palvelutasot.....	11
	4.3 Lumen auraus ja kuljetus.....	11
	4.4 Lumen kasaus.....	12
	4.5 Lumen vastaanotto ja sulatus.....	13

Liite Toimenpideohjelma 29.10.2019.

Keskeiset käsitteet

Käsite	Määritelmä
Kadunpito	Kadunpito käsittää kadun suunnittelemisen, rakentamisen ja sen kunnossa- ja puhtaanapidon sekä muut toimenpiteet, jotka ovat tarpeen ka-tualueen ja sen yläpuolisten ja alapuolisten johtojen, laitteiden ja raken-teiden yhteen sovittamiseksi (MRL 132/1999).
Kadunpitäjä	Kadunpidon järjestäminen kuuluu kunnalle. Kiinteistöille kuuluvista ka-dunpitoon liittyvistä velvollisuuksista säädetään kadun ja eräiden yleis-ten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetussa laissa (669/1978). Kunta voi antaa sille kuuluvan kadunpidon kokonaan tai osittain muiden tehtäväksi (MRL 132/1999).
Kadun toiminnallinen luokitus	Kadut ovat asemakaava-alueella sijaitsevia liikenneväyliä, aukioita ja to-reja. Kadut luokitellaan niiden toiminnan ja liikenteellisen tehtävän pe-rusteella pääkatuihin, kokoojakatuihin ja tonttikatuihin (Katu 2002).
Katujen ylläpitoluokitus	Kertoo erityisesti talvihoitotoimenpiteiden toimenpideajan. Kadut sekä kävelyn ja pyöräilyn väylät jaetaan kolmeen luokkaan katujen toiminnal-lisen luokituksen sekä väylän vilkkauden mukaan.
Virallinen lumenvastaan-ottopaikka	Kaupungin osoittama virallinen vastaanottopaikka, jolle saa tuoda ka-duilta ja kiinteistöjen alueelta lunta. Lumen vastaanotto on maksullista ja siihen tarvitaan rekisteröityminen seurantajärjestelmään.
Lyhytaikainen kasaus-paikka	Kaupungin hyväksymiä paikkoja, jotka mahdollistavat lumen kasaamisen vain määräajaksi, jonka jälkeen lumi on kuljetettava pois paikalta. Tällai-sia paikkoja ovat esimerkiksi katuaukiot, pysäköintipaikat ja puistojen reunat.
Lumen merivastaanotto-paikka	Kaupungin osoittama paikka, josta lunta voi kipata mereen. Lumen vas-taanotto on maksullista ja siihen tarvitaan rekisteröityminen seuranta-järjestelmään.
Pitkäaikainen lumen kasauspaikka	Kaupungin osoittamia paikkoja, joissa lumikasa saa sulaa paikalleen. Täl-laisia paikkoja ovat esimerkiksi metsien ja puistojen reuna-alueet, puis-tojen hiekkakentät sekä rakentamattomat viheralueet tai tontit.
Lumen sulatus	Lumen sulatukseen käytetään teknistä menetelmää ja ulkopuolista ener-gianlähdettä, jolla lumen sulamista nopeutetaan.
Lumen varavastaanotto-paikka	Kaupungin osoittama virallisen lumenvastaanottopaikan varapaikka, jotka otetaan käyttöön virallisten vastaanottopaikkojen täytyttyä tai uhatessa täytyttyä ja ollessa muutoin pois käytöstä. Lumen vastaanotto on maksullista ja siihen tarvitaan rekisteröityminen seurantajärjestelmään.
Lumikuorma	Lumen vastaanottopaikkaan ajettu ja mitattu lumimäärä kuljetusväli-neessä. Lumikuorma vastaa kaupungin nykyhetken näkemyksen mukaan 15 kuutiota (m ³).
Toimenpideaika	Kadunpitäjän asettama aika lumen ja sohjon poistoon lumisateen päät-tymisestä aurauksen loppuun saattamiseen.
Urakoitsija	Kadunpitäjään sopimussuhteessa oleva palvelutuottaja, joka suorittaa kadunpitäjän määrittämät ylläpitopitotoimenpiteet.
Ylläpito	Helsingin kaupungin käyttämä ylätermi yleisten alueiden kunnossapi-dolle ja hoidolle.

1 Johdanto

Yleisten alueiden ylläpidon strateginen, taktinen ja operatiivinen suunnittelu ovat tärkeä osa kestävästä kaupunkisuunnittelusta ja kadunpitoa. Ylläpidon tehtävistä erityisesti talvihoidon pitkäjänteinen huomio ottaminen kaavoituksessa ja suunnittelussa vähentää päästöjä, melua ja muita ympäristöhaittoja ja siten lisää alueiden viihtyisyyttä sekä parantaa liikenneturvallisuutta. Suunnitelmallisuudella voidaan myös vastata kaupungin ylläpidolle asetettuihin tehokkuusvaatimuksiin, vähentää talvihoidon kustannuksia ja varautua lumen käsittelytarpeen kasvuun tiivistyvässä kaupunkiympäristössä.

Lumen käsittelyn periaatteilla mahdollistetaan viranomaisen toiminta ja resurssit muuttuvissa tilanteissa, yhdenäistetään ja tehostetaan toimintatapoja sekä määritetään perusteet palveluntuottajien ja muiden toimijoiden (esim. kiinteistönomistajat) ohjaamiselle. Kaupunginhallitus on päätöksessään jo vuonna 2013 ottanut kantaa entistä tehokkaampaan lumilogistiikkaan ja edellyttänyt, että uudistettu talvihoidon valmiussuunnitelma laaditaan lumitöiden nopeuttamiseksi. Toiseksi on edellytetty suunnitelmaa siitä, miten talvihoidon kustannuksia hallitaan ja menot kohdennetaan paremmin. Lisäksi on edellytetty esitystä siitä, miten yleiskaavoituksessa ja asemakaavoituksessa sekä maankäyttöön liittyvissä investointihankkeissa valmistaudutaan talvihoitoon.

Lumen käsittelyn periaatteilla vastataan osaltaan kaupungin strategiaohjelman tavoitteisiin. Kaupungin uusin strategia ”Maailman toimivin kaupunki” 2017-2021 mukaisesti muun muassa:

- Uusien aluekokonaisuuksien ohella tehostetaan täydennysrakentamista.
- Kaupunki hillitsee rakentamisen kustannuksia ja tiivistää kaupunkirakennetta
- Kestävien liikennemuotojen kulkumuoto-osuutta kasvatetaan. Liikenteen on toimittava.
- Helsinki korostaa toiminnassaan ekologisia arvoja.
- Helsinki asettaa 60 %:n päästövähennystavoitteen vuodelle 2030 ja hiilineutraalisuustavoitteen vuodelle 2035.
- Helsinki haluaa toimia yhä aktiivisemmin alustana mielenkiintoisille ja tuloksellisille innovaatioille, jotka tuottavat myös uusia vientimahdollisuuksia.

Lumen käsittelyn periaatteiden taustalla ovat maankäyttö- ja rakennuslaki, tieliikennelaki sekä laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta (erityisesti §14). Periaatteet pohjautuvat myös kaupungin ylläpidon tuotekortteihin sekä katujen hallinnollisiin ja ylläpitoluokituksiin.

Periaatteiden taustalla on hyödynnetty seuraavia lumen käsittelyä koskevia selvityksiä ja ohjeistuksia:

- Lumen vastaanottoaikat –selvitys (2010),
- Kadunpidon kehittäminen (2011),
- Lumilogistiikan tehostaminen kaupungeissa (2012),
- Lumen vastaanoton vaihtoehdot 2050 (2015),
- Lumensulatuslaitteen kokeilu Helsingissä (2015),
- Kadun ja yleisten alueiden kunnossapitojärjestys Helsingin kaupungissa (luonnos 23.4.2015),
- Lumen vastaanoton esite kaavoittajille (2016),
- Talvihoidon varautumissuunnitelma (2017),
- Kantakaupungin lumiselvitys – lumen käsittelypaikkojen sijaintiselvitys (2018) sekä
- Helsingin lumilogistiikka – paikkatietopohjainen tarkastelu 2018.

Lumen käsittelyn periaatteet on laadittu seuraaville talvihoidon osa-alueille: kokonaisvastuuhoito, katujen ylläpitopitoluokitukset ja palvelutasot, lumen auraus ja kuljetus, lumen kasaus sekä lumen vastaanotto ja sulatus. Periaatteissa esitetään myös lumen käsittelyverkosto ja lumen käsittelyn vastuut. Periaatteiden sisältö tarkistetaan vuosittain.

Periaatteiden jalkauttamiseksi kaupungin toimintaan on laadittu **toimenpideohjelma** (liite 1).

2 Tavoitteet

Lumen käsittelyn periaatteiden tavoitteena on vastata kaupungin strategiaan seuraavasti.

Kehittää lumen alueellista käsittelyä (lähilumi)

Tavoitteella pyritään mahdollistamaan erityisesti alueellisten kriteerien huomioon ottaminen, sekä kaikkien toimijoiden alueellinen lumen välivarastointi ja vastaanotto.

Tehostaa talvikunnossapitoa

Tavoitteella varmistetaan nopeat vasteajat, liikkumisturvallisuus ja toiminnan kokonaistuottavuus.

Varmistaa yhtenäinen talvikunnossapidon laatutaso

Tavoitteella pyritään varmistamaan viihtyisä, saavutettava ja turvallinen kaupunkiympäristö, sekä edistämään osaltaan alueiden välisten erojen vähenemistä.

Vähentää lumen käsittelyn haittavaikutuksia

Lumen käsittelyä tarkastellaan kokonaisuutena pyrkien vähentämään ympäristökuormitusta muun muassa kaupungin päästövähennysohjelman mukaisesti, sekä talvikunnossapidosta asukkaille aiheutuvia haittoja.

Kehittää lumen käsittelyyn liittyvää yhteistoimintaa ja vuorovaikutusta

Tavoitteen mukaisesti lumen käsittelyyn liittyvää, kaikkien toimijoiden välistä vuorovaikutusta ja ennakoivaa toimintaa kehitetään edelleen.

3 Lumen käsittelyverkosto

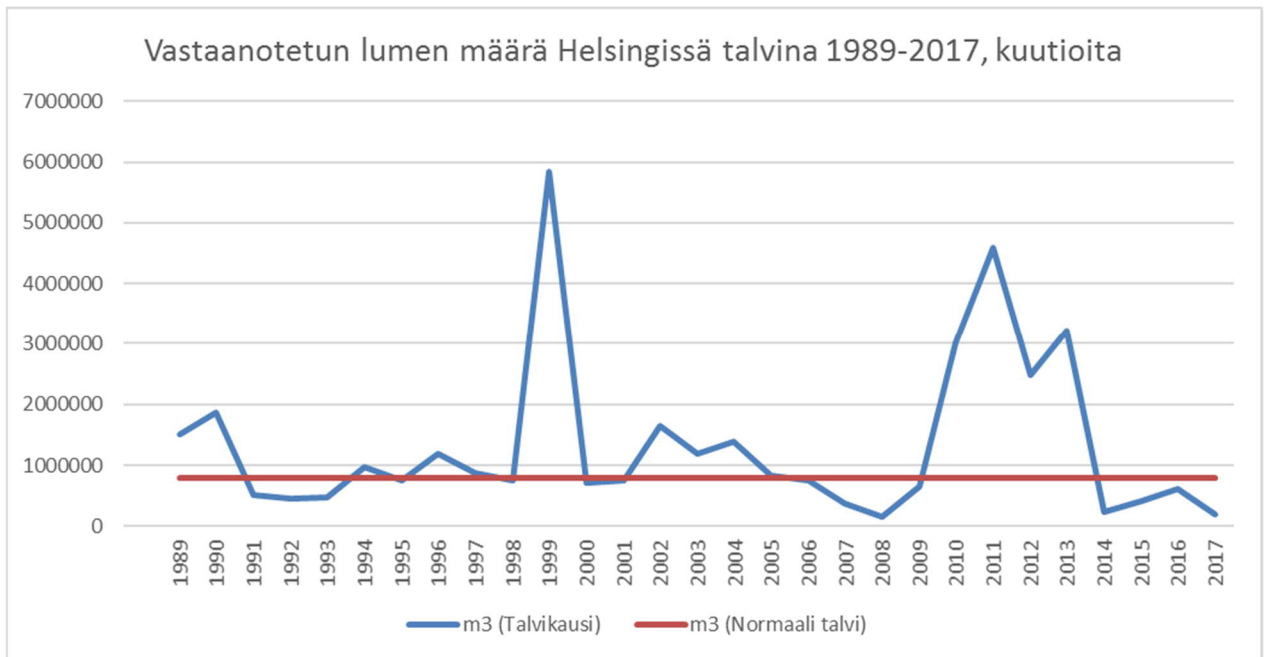
3.1 Nykyinen lumen käsittelyverkosto

Lumen käsittelyverkostolla tarkoitetaan kaupungin osoittamia paikkoja lumen käsittelylle. Paikat voivat olla pysyväisluonteisia virallisia lumen vastaanottoaikoja, varavastaanottoaikoja tai kasauspaikoja.

Lumen käsittelyverkostolla varmistetaan osaltaan se, että kaupunki toimii suunnitelmallisesti ja lumen käsittely on mahdollisimman kustannustehokasta ja ekologisesti kestävä. Mikäli kaupungissa ei ole riittävää alueellista lumen käsittelykapasiteettia, lunta joudutaan kuljettamaan myös Helsingin ulkopuolella sijaitseville lumenvastaanottoaikoille, jonne edestakainen kuljetusmatka on jopa 50 kilometriä. Tämä johtaa lumen kuljetusten päästöjen ja kustannusten nousuun sekä työtehon heikkenemiseen (Lumen vastaanoton vaihtoehdot 2050 –selvitys, 2015).

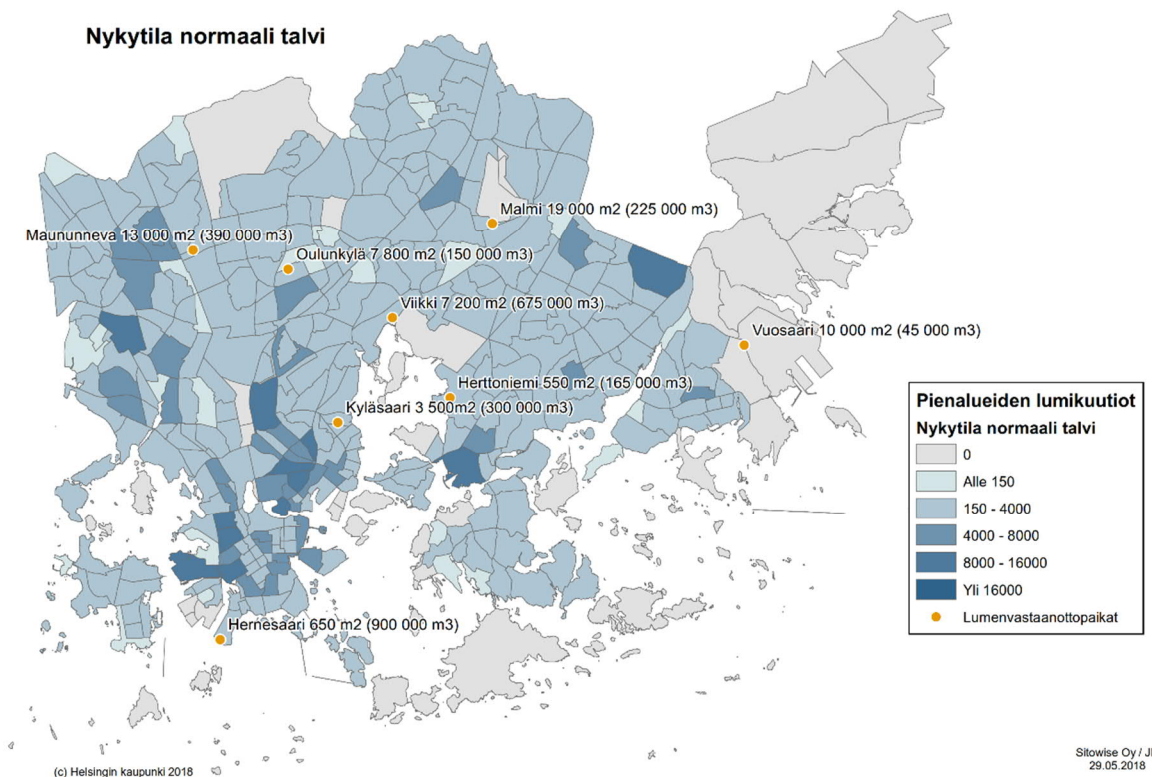
Ensisijaiseen lumen käsittelyverkostoon kuuluvat viralliset lumenvastaanottoaikat sekä alueellisesti määritetyt lumen kasauspaiikat. Virallinen lumenvastaanottoaika voi olla maanvarainen vastaanottoaika, merivastaanottoaika tai lumen käsittelylaitos. Virallisista lumenvastaanottoaikoista vähintään kolmen tulee olla toiminnassa ympäri vuorokauden. Tällä varmistetaan riittävä huoltovarmuus sekä toiminnan jatkuvuus esimerkiksi yhden vastaanottoaikan käyttökatojen aikana.

Ensisijaisella lumen käsittelyverkostolla vastataan niin sanotun normaalin talven lumen käsittelytarpeeseen kaupungissa (kuva 1). Normaali talvi on esitetty kuvassa 1 punaisella janalla ja se perustuu keskimääräiseen vastaanotetun lumen määrään vuosina 1989-2017. Vastaanotetulla lumen määrällä tarkoitetaan Helsingin kaupungin virallisille lumenvastaanottoaikoille ajettua lunta.

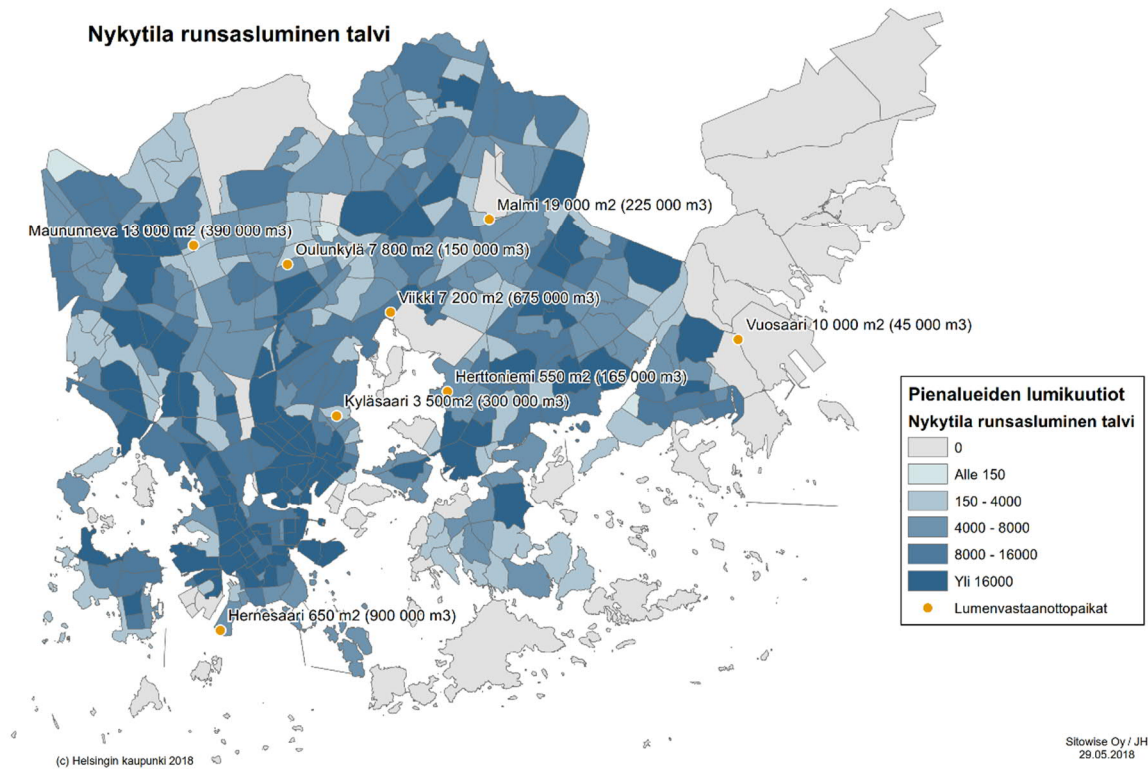


Kuva 1. Helsingissä vastaanotetun lumen määrä talvikausina 1989-2017.

Kuvissa 2 ja 3 on esitetty kaupungin nykyiset viralliset lumenvastaanottoapaikat sekä eri alueiden lumen käsittelyn tarve kuutioina normaalina talvena ja runsaslumisena talvena.



Kuva 2. Kaupungin nykyiset viralliset lumenvastaanottoapaikat, niiden tilantarve (m²) ja lumenvastaanottokapasiteetti (m³) sekä lumen käsittelyn tarve nykytilassa normaalina talvena Helsingin pienalueilla.



Kuva 3. Kaupungin nykyiset viralliset lumenvastaanottoaikat, niiden tilantarve (m²) ja lumenvastaanottokapasiteetti (m³) sekä lumen käsittelyn tarve runsaslumisena talvena Helsingin pienalueilla.

Kaupunki ottaa tarpeen mukaan käyttöön myös lumen varavastaanottoaikoja. Varavastaanottoaikat voivat olla maanvaraisia lumenvastaanottoaikoja tai merivastaanottoaikoja. Jokaista virallista lumenvastaanottoaikkaa kohden osoitetaan varavastaanottoaikka. Varautumisen toimenpiteet runsaslumisena talvena on määritelty Talvihoidon varautumissuunnitelmassa.

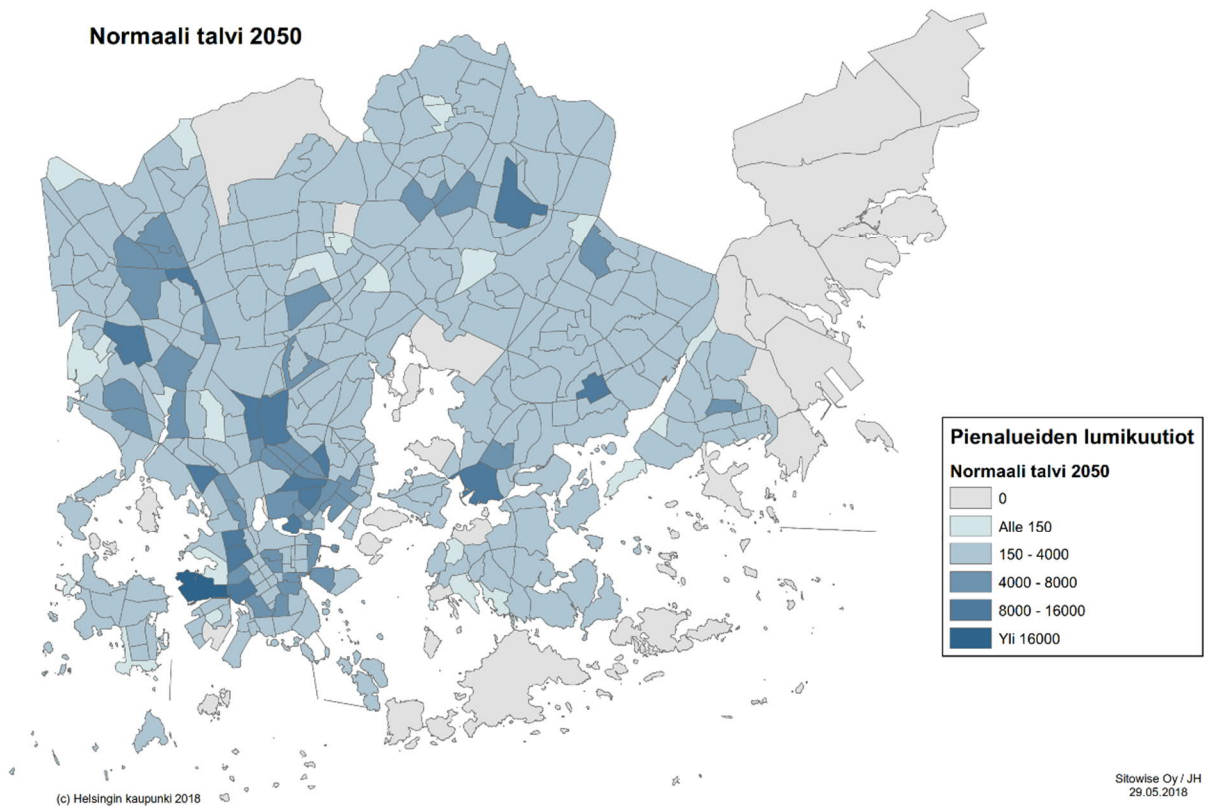
3.2 Lumen käsittelyverkoston kehittäminen

Ensisijainen lumen käsittelyverkosto tulee säilyttää myös tulevaisuudessa kaupunkirakenteen tiivistyessä. Uusilla rakennettavilla alueilla lumen käsittelyn tarve tulee ottaa entistä paremmin huomioon maankäytön suunnittelussa.

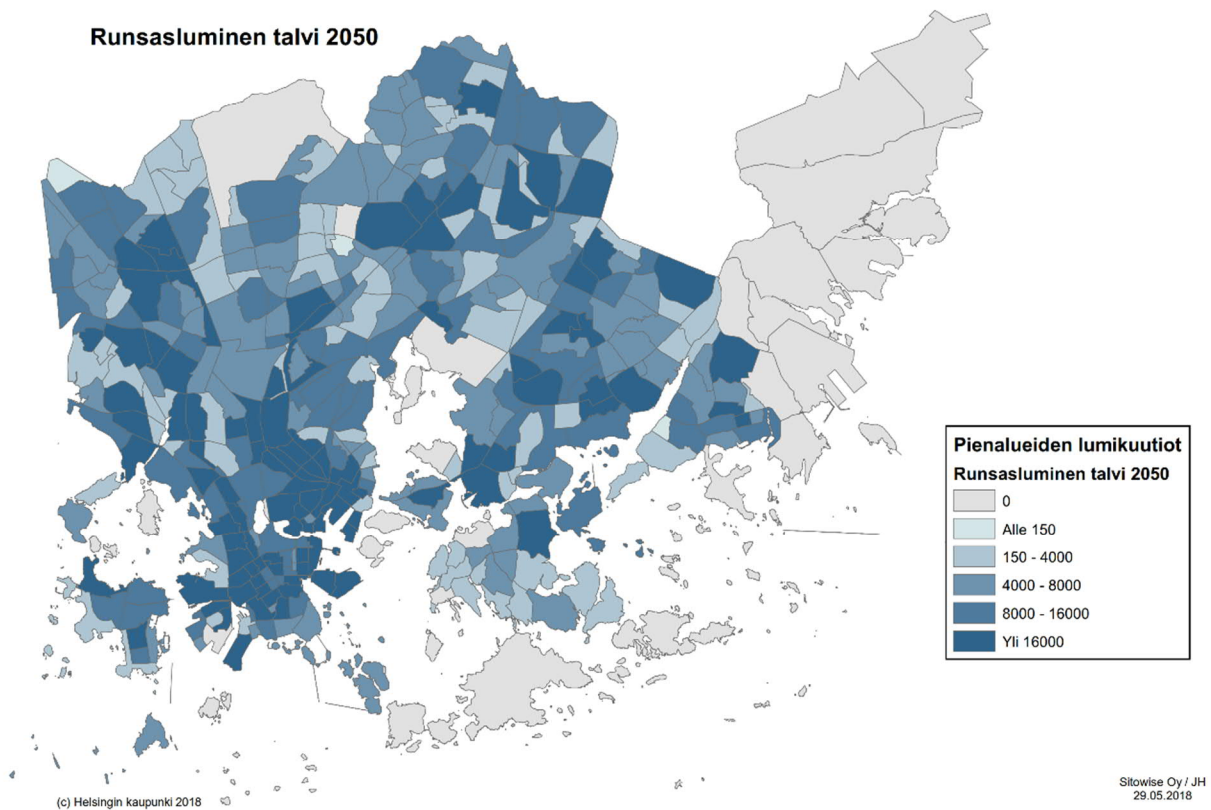
Kaupungin nykyisten virallisten lumenvastaanottoaikkojen kapasiteetti riittää lumen vastaanottamiseen normaalina talvena, mutta suurin osa näistä vastaanottoaikoista sijaitsee kaukana Helsingin kantakaupungista, jossa lumen käsittelyn tarve on suurin. Kantakaupunkiin tarvitaan jatkossa lumenvastaanottokapasiteettia, jotta lumen kuljetusmatkoja voidaan lyhentää ja sitä kautta vähentää liikenneuhkia, kuljetuskustannuksia ja päästöjä. Tällä varmistetaan myös katujen saaminen nopeammin liikennöitävään kuntoon.

Nykyisten virallisten lumenvastaanottoaikkojen toimintaa pyritään jatkossa kehittämään niin, että alueiden käyttö tehostuu ja monipuolistuu. Kaupunki selvittää myös keinoja yhteen sovitaa lumen käsittelyä sekä kaivumaiden, kiviainesten ja purkumateriaalien kierrätystoimintaa näillä alueilla.

Kuvassa 4 on esitetty Helsingin eri alueiden lumen käsittelyn tarve kuutioina normaalina talvena vuonna 2050 ja kuvassa 5 runsaslumisena talvena vuonna 2050.



Kuva 4. Lumen käsittelyn tarve normaalina talvena Helsingin pienalueilla vuonna 2050.



Kuva 5. Lumen käsittelyn tarve runsaslumisena talvena Helsingin pienalueilla vuonna 2050.

3.3 Lumen käsittelyn kehittäminen

Lumen vastaanoton vaihtoehdot 2050 -selvityksessä (Rakennusvirasto 18.8.2015) esitetyt toimenpiteet ja lumen käsittelyn kehittämistä varten on koottu yhteistyöryhmä kaupungin eri toimialoilta. Yhteistyöryhmän puheenjohtajana on toiminut kaupungin massakoordinaattori Mikko Suominen. Ryhmän jäseninä ovat olleet muun muassa;

- tiimipäällikkö Kaisa Komulainen, ylläpito,
- projektipäällikkö Anna Tienvieri, liikenne- ja katusuunnittelu,
- yksikön päällikkö Janne Prokkola, asemakaavoitus sekä
- tiimipäällikkö Hannu Arovaara, ympäristöpalvelut.

Lumen käsittelyn periaatteiden ja toimenpideohjelman laadinnasta ovat vastanneet Mikko Suominen, Kaisa Komulainen ja Anna Tienvieri.

Lumen käsittelyn vastuu jakaantuu Helsingissä eri toimialoille ja toimijoille. Suurin vastuu lumen käsittelystä on kaupunkiympäristön toimialalla, mutta myös muilla toimialoilla ja kaupungin liikelaitoksilla on vastuu lumen käsittelystä hallinnoimillaan alueilla.

Kaupunkiympäristön toimiala

Asemakaavoitus vastaa Helsingin asemakaavojen laatimisesta. Asemakaavassa osoitetaan tarpeelliset alueet eri tarkoituksia varten ja ohjataan rakentamista ja muuta maankäyttöä paikallisten olosuhteiden, kaupunki- ja maisemakuvan, hyvän rakentamistavan, olemassa olevan rakennuskannan käytön edistämisen ja kaavan muun ohjaustavoitteen edellyttämällä tavalla. Asemakaavassa huomioidaan lumen käsittelyn vaatima tilantarve, osoitetaan lumen viralliset vastaanottoapaikat ja mahdolliset pysyvät lumenkäsittelyyn tarkoitetut laitokset tai rakennelmat. Pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset kasauspapaikat dokumentoidaan kulloisenkin tarpeen mukaan asemakaavojen selostuksissa ja liitemateriaalissa.

Liikenne- ja katusuunnittelu vastaa siitä, että katualueet suunnitellaan siten, että ne sopeutuvat asema-kaavan mukaiseen ympäristöön ja täyttävät toimivuuden, turvallisuuden ja viihtyisyyden vaatimukset (maankäyttö- ja rakennuslaki 85 §). Suunnittelussa tulee ottaa huomioon katualueiden lumenkäsittelyn tarve ja koneellisen kunnossapidon vaikutukset kadun toimivuuteen, turvallisuuteen ja viihtyisyyteen.

Ylläpitopalvelut vastaavat rakennettujen yleisten alueiden ylläpidon tilaamisesta, koordinoinnista ja valvomisesta. Ylläpitourakat-tiimi vastaa talvihoidon hankinnoissa laatuvaatimusten määrittelystä ja urakoitsijan hinnoittelun ja laskutuksen perusteista. Tiimi vastaa myös talvihoidon käytännön tilaamisesta ja sopimuskaudella sopimuksen valvonnasta ja ohjaamisesta, urakoitsijan työhön määräämisestä ja urakoitsijan käytännön ohjaamisesta. Tiimi vastaa yhdessä samaan yksikköön kuuluvan Kaupunkiluonto ja erillistehtävät -tiimin kanssa kaupungin virallisten lumenvastaanottoapaikkojen hallinnasta ja kehittämisestä sekä lumenvastaanottoapaikkojen toiminnan tilaamisesta. Tiimin asiantuntijoiden tehtävänä on toimia ylläpidon asiantuntijana ja osallistua oman asiantuntijuutensa puitteissa mm. alueiden suunnitteluun, katusuunnitteluun ja liikennesuunnitteluun. Tavoitteena on varmistaa ylläpidon ja erityisesti lumenkäsittelyn mahdollisuudet valmiissa kaupunkirakenteessa.

Helsingin kaupungin rakentamispalveluliikelaitos Stara on kaupungin liikelaitoksena isoin talvihoidon urakoitsija Helsingissä. Ylläpitopalvelut tilaavat Staralta palveluja. Stara käsittelee lunta urakkasopimuksen mukaisesti. Stara vastaa myös lumenvastaanottoapaikkojen operatiivisesta toiminnasta koko Helsingissä.

4 Lumen käsittelyn periaatteet

Lumen käsittelyn periaatteet on laadittu seuraaville osa-alueille;

- kokonaisvastuuhoito,
- katujen ylläpitopituoluokitukset ja palvelutasot,
- lumen auraus ja kuljetus,
- lumen kasaus sekä
- lumen vastaanotto ja sulatus.

Periaatteiden yhteydessä on esitetty niiden taustalla olevat säädökset ja muut perusteet.

4.1 Kokonaisvastuuhoito

3.1.A. Kaupunki laajentaa kokonaisvastuuhoitoa suunnitelmallisesti eli ottaa kokonaan tai osittain huolehtiakseen tontinomistajalle kuuluvia kunnossa- ja puhtaanapidotehtäviä.

Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta 1978/669 mahdollistaa ko. periaatteen mukaisen toiminnan.

Kaupunginhallitus päätti vuonna 2012, että ns. katujen kokonaisvastuulliseen ylläpitoon (kokonaisvastuuhoito), jossa kiinteistöille kunnossapitolain mukaan kuuluvat katujen puhtaanapito- ja talvikunnossapitovelvollisuudet on siirretty kaupungin vastuulle, pyritään siirtymään vaiheittain myös kantakaupungissa. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää, että kokonaisvastuuhoidon vaikutukset selvitetään.

Periaatteella pyritään varmistamaan yhtenäinen ylläpidon palvelutaso, tehostamaan toimintaa ja selkeyttämään toimijoiden vastuita.

3.1.B. Kiinteistöille kuuluneista tehtävistä aiheutuvat kustannukset katetaan kiinteistöiltä perittävillä maksuilla. Maksu perustuu alueen ylläpitopitokustannuksiin.

Tontinomistajalta perittävät kustannukset määräytyvät yleisten töiden lautakunnan päätöksen 29.4.2014 § 171 mukaisesti. Kustannustasoa päivitetään säännöllisesti ja se määräytyy kunkin alueen toteutuneiden kustannusten perusteella.

4.2 Katujen ylläpitoluokitukset ja palvelutasot

3.2.A. Katujen ylläpitoluokitus päätetään seuraavin kriteerein; kadun liikenteellinen merkitys, liikenteen määrä, eri liikennemuotojen tarpeet, jalankulun ja polkupyöräilyn edistäminen sekä liikenneturvallisuus ja liikenteen esteettömyys.

Periaatteella mahdollistetaan talvihoidon toimenpiteiden priorisointi ja kustannustehokkuus. Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta, 1978/669 mahdollistaa ko. periaatteen mukaisen toiminnan.

3.2.B. Kadunpitäjä voi talvella hoitaa määrättyä katua tai kadun osaa vain osittain tai rajoittaa määrätyn kadun tai kadun osan käyttöä.

Talvihoidon toimenpiteitä tulee priorisoida kustannussyistä. Kadun hoitoa tai käyttöä voidaan rajoittaa vain, mikäli kadun tai sen osan (esimerkiksi portaat tai kapeat jalkakäytävät) toiminnallinen merkitys on vähäinen. Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta, 1978/669 mahdollistaa ko. periaatteen mukaisen toiminnan.

3.2.C. Puistokäytäviä voidaan ottaa talvihoitoon ylläpitoluokituksen mukaisin kriteerein. Lähtökohdaisesti puistokäytäviä ei hoideta talvisin. Puistossa sijaitsevan pelastustien ja nostopaikan talvihoito kuuluu kiinteistölle.

Talvihoidon toimenpiteitä tulee priorisoida kustannussyistä. Priorisointi perustuu väylien toiminnallisen merkitykseen. Pelastustietä koskevan periaatteen taustalla on Pelastuslaki 379/2011.

3.2.D. Talvipyöräilyverkoston ja sen talviajan palvelutason määrittely perustuu yhteyden merkitykseen liikennejärjestelmässä.

Talvipyöräilyverkostoon kuuluvia pääpyöräilyreittejä hoidetaan tehostetusti tähän osoitetun määrärahan määrittämällä laajuudella. Toimenpiteet parantavat talvipyöräilyn edellytyksiä. Tehostettuja toimenpiteitä priorisoidaan kustannussyistä.

4.3 Lumen auraus ja kuljetus

3.3.A. Kadun ja jalkakäytävä aurauksessa syntyvät lumivallit käsitellään siten, etteivät ne vaaranna liikenneturvallisuutta tai liikennejärjestelmän toimivuutta.

Periaatteen taustalla on Ylläpidon tuotekortti; Talvihoito. Ohjeistus on esitetty tuotekortissa.

3.3.B. Asuinalueilla voidaan aurata lunta, torjua liukkautta sekä tehdä katupesua ja hiekan nostoa tilapäisesti sääolosuhteiden ja kadun toiminnallisuuden niin edellyttäessä myös klo 22.00-07.00 välisenä aikana.

Periaatteen taustalla on Kaupungin Ympäristönsuojelumääräysten 22 § (määräykset tulleet voimaan 15.7.2018).

3.3.C. Sillalta aurattu lumi voidaan aurata tai lingota sillan alapuoliseen vesistöön.

Vastasataneeseen lumeen ei ole kertynyt epäpuhtauksia tai roskia, jolloin lumen auraaminen tai linkoaminen sillalta suoraan sen alapuoliseen vesistöön on kustannustehokkaampaa ja vähäpäästöisempää (CO₂) kuin lumen kuormausta ja kuljetus muualle. Menettelyllä varmistetaan myös kadun saattaminen liikennöitävään kuntoon mahdollisimman nopeasti.

3.3.D. Kaavoituksessa, yleisten alueiden mitoituksessa sekä rakenteiden ja materiaalien valinnassa otetaan huomioon talvihoidon vaatimukset.

Yleisten alueiden mitoituksen (esim. riittävät lumitilat ja kääntösäteet kalustolle) tulee mahdollistaa tehokas yhdyskuntatekninen huolto. Kaavoituksen yhteydessä tulee arvioida myös alueen lumen käsittelyn tarve ja varata tarvittaessa tilaa lyhytaikaisille kasauspaikoille alueella. Kestävät ja helppohoitoiset rakenteet ja materiaalit tehostavat talvihoitoa sekä parantavat ympäristön elinkaarikestävyyttä ja asukkaiden mahdollisuuksia liikkua talvella.

3.3.E. Lumi tulee kuljettaa lähimmälle sille osoitetulle kasaus- ja vastaanottopaikalle. Yöaikaiset lumenkuljetusreitit lumen vastaanottopaikoille on määritetty.

Lyhyet lumen kuljetusmatkat varmistavat kustannustehokkaan ja vähäpäästöisen toiminnan. Menettelyllä varmistetaan kadun saattaminen liikennöitävään kuntoon mahdollisimman nopeasti. Yöaikaisten lumenkuljetusreittien suunnittelulla pyritään vähentämään kuljetuksista asukkaille aiheutuvaa yöaikaista meluhaittaa.

3.3.F. Kadunpitäjä voi rajoittaa kadunvarsipysäköintiä talvella.

Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta 1978/669 mahdollistaa ko. periaatteen mukaisen toiminnan. Myös Tieliikenneasetus 1982/182 §49 mahdollistaa ko. periaatteen mukaisen toiminnan. Menettelyllä varmistetaan talvihoidon kustannustehokkuus ja vähäpäästöisyys sekä kadun saattaminen liikennöitävään kuntoon mahdollisimman nopeasti.

4.4 Lumen kasaus

3.4.A. Lumen pitkäaikaisilla kasauspaikoilla lumikasa saa sulaa paikalleen. Kasauspaikka tulee siivota lumen sulettua.

Taustalla on Ylläpidon tuotekortti; Talvihoito. Menettelyllä mahdollistetaan lumen alueellinen käsittely ja varmistetaan myös kadun saattaminen liikennöitävään kuntoon mahdollisimman nopeasti. Kuljetusten minimointi varmistaa kustannustehokkaan ja vähäpäästöisen toiminnan.

3.4.B. Lumen lyhytaikaiset kasauspaikat mahdollistavat lumen kasaamisen vain määrääjäksi, jonka jälkeen kasa on kuljetettava pois paikalta. Olemassa olevilla alueilla lyhytaikaiset kasauspaikat määritetään alueittain yhteistyössä ylläpidon, liikenteen, maankäytön ja alueiden käytön kanssa. Uusilla kaavoitettavilla alueilla lumen lyhytaikaiset kasauspaikat suunnitellaan asemakaavoituksen yhteydessä. Kasauspaikka tulee siivota lumen sulettua.

Taustalla on Ylläpidon tuotekortti; Talvihoito. Menettelyllä mahdollistetaan lumen alueellinen käsittely ja varmistetaan myös kadun saattaminen liikennöitävään kuntoon mahdollisimman nopeasti. Kuljetusten minimointi varmistaa kustannustehokkaan ja vähäpäästöisen toiminnan.

Laajempien uusien alueiden kaavoituksen yhteydessä tulee arvioida myös lumen käsittelyn tarve ja osoittaa kaavan liiteaineistossa tätä varten riittävät lumen lyhytaikaiset kasauspaikat. Talvihoidon huomioon ottaminen kaavoituksessa ja suunnittelussa parantaa turvallisuutta sekä vähentää päästöjä, melua ja muita ympäristöhaittoja ja siten lisää alueiden viihtyisyyttä.

4.5 Lumen vastaanotto ja sulatus

3.5.A. Helsingissä on vähintään kolme virallista lumenvastaanottoa paikkaa, jotka ovat käytössä ympäri vuorokauden.

Menettelyllä varmistetaan talvihoidon kustannustehokkuus sekä kadun saattaminen liikennöitävään kuntoon mahdollisimman nopeasti. Vastaanottoa paikkojen tulee sijaita logistisesti niin, että ne mahdollistavat mahdollisimman lyhyet lumenkuljetusmatkat. Yöaikaisesta lumenvastaanottoa paikan käytöstä on voimassa, mitä on säädetty kaupungin ympäristösuojelumääräysten 22 §:ssä erityisen häiritsevästä melusta ja tärinästä yöai-kaan.

3.5.B. Jokaista virallista lumenvastaanottoa paikkaa kohden tulee olla varavastaanottoa paikka, joka voidaan tarvittaessa ottaa käyttöön.

Taustalla on Talvihoidon varautumissuunnitelma 2017.

3.5.C. Viralliset lumen vastaanottoa paikat määritetään asemakaavassa.

Menettelyllä varmistetaan, että tarvittava lumen vastaanottoa kapasiteetti on jatkossakin olemassa. Virallinen lumen vastaanottoa paikka voi olla maanvarainen vastaanottoa paikka, merivastaanotto- paikka tai lumen käsittelylaitos.

3.5.D. Uudet lumen merivastaanottoa paikat edellyttävät merikaadosta aiheentuvan roskaantumisen vähentämistä. Talvihoidon varautumissuunnitelmassa määritetyissä poikkeusolosuhteissa lunta voidaan kaataa mereen siihen osoitetuissa paikoissa myös ilman roskien poistoa ja lumen puhdistamista. Helsinki selvittää aktiivisesti vaihtoehtoisia ratkaisuja lumen merivastaanoton lopettamiseksi ja pyrkii lopettamaan lumen kaadon mereen viimeistään 2021 talvella kaupunginvaltuuston 25.9.2019 päätöksen mukaisesti, ottaen huomioon kokonaisvaikutukset ympäristöön.

Taustalla ovat muun muassa Helsingin ja Turun kaupungin yhteinen Itämeri-toimenpideohjelma 2014-2018, Kaupunkiympäristön toimialan ympäristöohjelma vuosille 2018-2021 ja Talvihoidon varautumissuunnitelma 2017. Poikkeusolosuhteissa tällä menettelyllä varmistetaan kadun saattaminen liikennöitävään kuntoon mahdollisimman nopeasti.

3.5.E. Lumen sulatusta voidaan käyttää tapauksissa, joissa se on lumen kuljettamista kustannus- ja energiatehokkaampi vaihtoehto. Lumen sulatusta voidaan käyttää myös talvihoidon varautumissuunnitelmassa (2017) määritetyissä poikkeusolosuhteissa.

Menettely mahdollistaa riittävän lumen käsittelykapasiteetin ja lumen alueellisen käsittelyn sekä varmistaa kustannustehokkaan toiminnan ja kadun saattamisen liikennöitävään kuntoon mahdollisimman nopeasti.

Liite: Lumen käsittelyn periaatteet, toimenpideohjelma 29.10.2019



Helsingin kaupunki
Kaupunkiympäristön toimiala

Lumen käsittelyn periaatteet

LIITE **Toimenpideohjelma**

29.10.2019

Sisällys

1	Johdanto.....	4
2	Toimenpiteet.....	4
3	Ohjelman seuranta ja arviointi	6

Keskeiset käsitteet

Käsite	Määritelmä
Kadunpito	Kadunpito käsittää kadun suunnittelemisen, rakentamisen ja sen kunnossa- ja puhtaanapidon sekä muut toimenpiteet, jotka ovat tarpeen katualueen ja sen yläpuolisten ja alapuolisten johtojen, laitteiden ja rakenteiden yhteen sovittamiseksi (MRL 132/1999).
Kadunpitäjä	Kadunpidon järjestäminen kuuluu kunnalle. Kiinteistöille kuuluvista kadunpitoon liittyvistä velvollisuuksista säädetään kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetussa laissa (669/1978). Kunta voi antaa sille kuuluvan kadunpidon kokonaan tai osittain muiden tehtäväksi (MRL 132/1999).
Kadun toiminnallinen luokitus	Kadut ovat asemakaava-alueella sijaitsevia liikenneväyliä, aukioita ja toreja. Kadut luokitellaan niiden toiminnan ja liikenteellisen tehtävän perusteella pääkatuihin, kokoojakatuihin ja tonttikatuihin (Katu 2002).
Katujen ylläpitoluokitus	Kertoo erityisesti talvihoitotoimenpiteiden toimenpideajan. Kadut sekä kävelyn ja pyöräilyn väylät jaetaan kolmeen luokkaan katujen toiminnallisen luokituksen sekä väylän vilkkauden mukaan.
Virallinen lumenvastaanottoaika	Kaupungin osoittama virallinen vastaanottoaika, jolle saa tuoda kaduilta ja kiinteistöjen alueelta lunta. Lumen vastaanotto on maksullista ja siihen tarvitaan rekisteröityminen seurantajärjestelmään.
Lyhytaikainen kasaupaikka	Kaupungin hyväksymiä paikkoja, jotka mahdollistavat lumen kasaamisen vain määräajaksi, jonka jälkeen kasa on kuljetettava pois paikalta. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi katuaukiot, pysäköintipaikat ja puistojen reunat.
Lumen merivastaanottoaika	Kaupungin osoittama paikka, josta lunta voi kipata mereen. Lumen vastaanotto on maksullista ja siihen tarvitaan rekisteröityminen kulunvalvontajärjestelmään.
Pitkäaikainen lumen kasaupaikka	Kaupungin osoittamia paikkoja, joissa lumikasa saa sulaa paikalleen. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi metsien ja puistojen reuna-alueet, puistojen hiekkakentät sekä rakentamattomat puistot tai tontit.
Lumen sulatus	Lumen sulatukseen käytetään teknistä menetelmää ja ulkopuolista energianlähdettä, jolla lumen sulamista nopeutetaan.
Lumen varavastaanottoaika	Kaupungin osoittama virallisen lumenvastaanottoajan varapaikka, jotka otetaan käyttöön virallisten vastaanottoaikojen täytyttyä tai uhatessa täytyttyä ja ollessa muutoin pois käytöstä. Lumen vastaanotto on maksullista ja siihen tarvitaan rekisteröityminen seurantajärjestelmään.
Lumikuorma	Lumen vastaanottoaikaan ajettu ja mitattu lumimäärä kuljetusvälineessä. Lumikuorma vastaa kaupungin nykyhetken näkemyksen mukaan 15 kuutiota (m ³).
Toimenpideaika	Kadunpitäjän asettama aika lumen ja sohjon poistoon lumisateen päättymisestä aurauksen loppuun saattamiseen.
Urakoitsija	Kadunpitäjään sopimussuhteessa oleva palvelutuottaja, joka suorittaa kadunpitäjän määrittämät ylläpitotoimenpiteet.
Ylläpito	Helsingin kaupungin käyttämä ylätermi yleisten alueiden kunnossapidolle ja hoidolle.

1 Johdanto

Lumen käsittelyn periaatteiden yhteydessä laaditussa toimenpideohjelmissa on kuvattu konkreettisia toimenpiteitä, joilla periaatteita jalkautetaan kaupungin toimintaan. Ohjelman toimenpiteet ovat valikoituneet periaatteiden laadinnan yhteydessä ja ne koskevat kaupungin koko Kaupunkiympäristön toimialaa.

Lumen käsittelyn periaatteilla pyritään vastaamaan kaupungin strategiaan ja siten myös toimenpideohjelman tavoitteena on;

- kehittää lumen alueellista käsittelyä (lähilumi),
- tehostaa talvikunnossapitoa,
- varmistaa yhtenäinen talvikunnossapidon laatutaso,
- vähentää lumen käsittelyn haittavaikutuksia sekä
- kehittää lumen käsittelyyn liittyvää yhteistoimintaa ja vuorovaikutusta.

Toimenpideohjelman toteuttaminen edellyttää jatkuvaa tiedon jakamista, yhteistyön tiivistämistä ja tavoitteiden, prosessien sekä roolien selkiyttämistä kaupungin eri toimijoiden kesken. Kunkin toimenpiteen kohdalla on mainittu päävastuutahot.

Lumen käsittelyn kehittämistä koordinoiva työryhmä eli lumityöryhmä vastaa toimenpideohjelman seurannasta ja arvioinnista. Toimenpiteiden vastuutahot vastaavat ohjelman toteuttamisesta. Muut tahot osallistuvat toteutukseen tarpeen mukaan.

2 Toimenpiteet

Lumen käsittelyn kehittämisen edellytysten varmistaminen		Vastuu (päävastuutaho tummennettu)	Aikataulu
1	Lumityöryhmän nimeäminen. Lumen käsittelyn periaatteiden vastuiden määrittäminen, jalkauttaminen, seuranta ja päivittäminen sekä toimenpideohjelman koordinointi, seuranta ja arviointi.	Kymp	4-11/2019
2	Lumikoordinaattorin tehtävän perustaminen.	Ylpi	2019-2020
3	Lumen käsittelyn kriteerien määrittäminen sisältäen muun muassa palvelutasot, ympäristö- ja muut vaikutukset sekä lumen käsittelyn tehokkuuden ja kustannukset.	Ylpi Like, Ympa	Käynnissä-6/2020
4	Ylläpitovastuiden mukaisten menettelyjen arviointi alueittain asukkaat ja toimijat osallistaen.	Ylpi Viepa	10/2019-12/2020
5	Katujen ylläpitoluokitusten vaatimusten ja toimenpideaikojen määrittely palveluiden ja asiakaslähtöisyyden näkökulmasta.	Ylpi Palu, Viepa	10/2019-4/2021
6	Kunnossapitojärjestyksen laadinta.	Ylpi Palu, Viepa	11/2019-2/2021
7	Kiinteistönhoidon palvelusopimusten päivitys.	Ylpi	2020
8	Varautumissuunnitelman päivitys.	Ylpi	2020

Lumen käsittelyn tarpeet ja verkostot		Vastuu (päävastuutaho tummennettu)	Aikataulu
9	<p>a) Lumen käsittelyn kokonaistarkastelu alueittain. Määritellään tavoitetilä, lumen käsittelyn tarpeet, lumen kasauksen kriteerit ja mahdollisuudet, lumen auraus- ja kuljetusreitit, pysäköintimallit ja ylläpito- luokat alueittain.</p> <p>b) Lisäksi selvitetään mahdollisuudet ja hyödyt lumen vastaanotto- paikkojen markkinan luomisesta. Selvityksessä arvioidaan mahdollisuuksia niin pienten toimijoiden, kuten taloyhtiöiden, kannalta kuin suurempienkin toimijoiden.</p> <p>c) Jatkosuunnittelussa selvitetään Helsingin lumenluonnin periaatteiden ja käytäntöjen vaikutukset eri tavoilla liikkuviin ja erityisesti vanhuksiin ja muihin heikommassa asemassa oleviin kaupunkilaisiin ja heidän kävelyolosuhteisiinsa.</p>	<p>Ylpi Aska, Like, Kamu</p>	5/2020-12/2021
10	Lumen ja hiekoitushiekan väliaikaisen varastoinnin verkostotarkastelu.	<p>Ylpi Roha, Kamu</p>	Käynnissä-12/2019
11	Lumen käsittelyverkoston määrittäminen ja tähän liittyvä rakennettavuus- ja menetelmä/teknologia- selvitys. Nykyisten virallisten lumen vastaanotto- paikkojen osalta kartoitetaan menettelyt vesien joh- tamiseksi.	<p>Ylpi Aska, Kamu, Roha</p>	Käynnissä-2/2020
Ennakoivan toiminnan kehittäminen			Vastuu
12	Pysäköintijärjestelyjen tarkastelu sisältäen muun muassa asukaspysäköinnin ehtojen tarkastelun ja talvikauden yhteistyön kehittämisen pysäköintilaitos- ten kanssa.	<p>Ylpi Like</p>	1/2020-6/2021
13	<p>Viestinnän ja vuorovaikutuksen kehittäminen pitäen sisällään muun muassa;</p> <ul style="list-style-type: none"> • talvikauden viestinnän vastuiden, roolien ja toimintamallien määrittämisen, • viestinnän kanavien, dokumenttien ja malli- vastausten valmistelun, • talvikunnossapitoon liittyvien osallistamis- mallien kehittämisen, • talvikunnossapidon menetelmätiedon ja vai- kuttavuuden esittämisen sekä • vuorovaikutuksen kehittämisen kiinteistöjen kanssa. 	<p>Ylpi Viepa</p>	Käynnissä-03/2020

Menetelmäkehitys			Vastuu
14	Hakekuljetuskaluston hyödyntäminen lumen ajossa – pilotti.	Ylpi Roha	Käynnissä-11/2019
15	Parhaiden kansainvälisten lumen käsittelymenettelyjen benchmark-selvitys.	Roha Ylpi	Käynnissä-12/2019
16	This is Snow Problem -pilottihankkeet. Veden laadun monitorointi, merivastaanoton kehittäminen ja lumen sulatusmenetelmän kokeilu.	Stara Ylpi	Käynnissä-12/2021
17	Lumen sulatusmenetelmän kehittäminen, hankeselvitys.	Ylpi	1/2020-12/2020

3 Ohjelman seuranta ja arviointi

Toimenpideohjelman etenemistä seurataan lumityöryhmässä. Toimenpideohjelman etenemisestä sekä ohjelman tuloksista ja vaikuttavuudesta tehdään arviointi vuosittain Kymppin johtoryhmälle. Arvioinnin yhteydessä toimenpideohjelman sisältöä voidaan tarvittaessa päivittää ja ohjelman piiriin ottaa uusia toimenpiteitä tarpeen mukaan. Myös lumen käsittelyn periaatteiden sisältö tarkistetaan vuosittain.